

Correctievoorschrift VWO

2018

tijdvak 1

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommiteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommiteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 *T.a.v. de status van het correctievoorschrift:*

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

NB2 *T.a.v. het verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector):*

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 *T.a.v. aanvullingen op het correctievoorschrift:*

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de Toets- en Examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit Examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Soberheid en verfraaiing in architectuur en muziek

1 maximumscore 3

Bronnen van inkomsten waren (drie van de volgende):

- offerandes tijdens de dienst / geld van de collecte (van gelovigen)
- giften (van pelgrims)
- schenkingen / legaten (zoals landerijen of gebouwen van bijvoorbeeld vorsten, edellieden en burgers)
- aflatenhandel
- kerkelijke belasting (tienden)
- opbrengst uit de verkoop van producten (van landerijen / uit kloosters)
- verkoop van bezit (bijvoorbeeld land)
- opbrengsten uit pacht

per juist antwoord 1

2 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- skeletbouw en/of systeem van pijlers, luchtbogen en steunberen om het gewicht te dragen 1

- Door dit principe kon de kerk grote ramen bevatten die veel licht binnenlaten dat reflecteert op de kerkschatten 1

of

- Door dit principe kon de kerk grote glas-in-loodvensters bevatten en deze vormen (als het licht erdoorheen valt) schitterende, kleurrijke patronen in het interieur 1

3 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het gezang is meerstemmig.
- Er wordt gezongen met een vaste puls / een terugkerend/herhalend ritme.
- Er wordt gezongen met een begeleidende toon (de melodie wordt ondersteund door een liggende toon).

per juist antwoord 1

Opmerking

Niet goed: er wordt gebruikgemaakt van een orgel.

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Materialen als goud, zilver en edelstenen weerkaatsen het licht en symboliseren daarmee het goddelijke. – Materialen als goud, zilver en edelstenen zijn materialen waar de tijd weinig vat op heeft, ze symboliseren de (goddelijke) eeuwigheid. – Aan materialen als goud, zilver en edelstenen werd vanwege de kleur of vorm vaak een specifieke betekenis of werking toegekend, die de heilzame werking van het boek of reliek onderstreept (zoals: zilver: reinheid/zuiverheid, goud: het goddelijke, edelstenen stonden voor verschillende levenskrachten). 	
	per juist antwoord	1
5	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):</p> <p>Het vertonen van pracht en praal</p> <ul style="list-style-type: none"> – paste volgens Bernardus niet bij de nederigheid waarin Christus heeft geleefd. – paste volgens Bernardus niet bij de eenvoud van het kloosterleven. – zou volgens Bernardus de gelovigen (met name de monniken) afleiden van devotie. – zou volgens Bernardus (de gelovigen) aanzetten tot offeren / doneren, in plaats van bidden. 	
	per juist antwoord	1
6	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>Het Woord werd centraal gesteld; vanaf de preekstoel werd het Woord verkondigd en/of het gebedsbord bevat een psalmtekst.</p>	
7	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>Het gebruik van muziekinstrumenten / muzikale begeleiding was niet toegestaan, omdat dit zou afleiden van de tekst / omdat het Woord centraal moest staan.</p>	
8	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>Buiten de kerkdiensten werden (vanuit het stadsbestuur) in grote stadskerken orgelconcerten georganiseerd (die publiek toegankelijk waren) als (verantwoord) vermaak / als zinvolle tijdbesteding (moraliserende functie) voor de bevolking.</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

twee van de volgende:

- De bewerking is meerstemmig/polyfoon en in de dienst mocht alleen eenstemmig worden gezongen / meerstemmigheid leidt af van de tekst.
- De bewerking is meerstemmig/polyfoon en daardoor te complex om door de gemeenschap te worden uitgevoerd.
- De bewerking maakt gebruik van de Franse tekst, terwijl in de eredienst alleen de volkstaal was toegestaan / De bewerking maakt gebruik van de Franse tekst en die is voor gewone gelovigen onverstaaanbaar.

per juist antwoord

1

10 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (drie van de volgende):

- De winkel heeft een grote, open entree en/of grote vensters om kopers te trekken.
- Bij de appartementen is sprake van eenvoudigere, kleinere vensters die voldoende ruimte bieden om licht door te laten / naar buiten te kijken.
- Bij de winkel is sprake van representatief materiaalgebruik: (voornam) marmar om de luxe van de winkel / van de producten te onderstrepen.
- Bij de appartementen is sprake van (eenvoudig) pleisterwerk om de gevel te bekleden, hier speelt de uitstraling van de gevel in veel mindere mate een rol.
- De gevels van het pand en/of de raampartijen bestaan uit rechthoeken, deze zijn rationeel / eenvoudig en functioneel.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Het toepassen van ornamenten ontnemt het zicht op de bouwkundige functie/structuur van het gebouw.
- Het maken van ornamenten is overbodig en daarom een verspilling van menselijke arbeid, geld en materiaal.
- Ornamentiek is modegevoelig en zorgt voor een onnodige vroegtijdige ontwaarding van architectuur / van producten.
- Veel ornamentiek wordt lukraak toegepast en wordt ontleend aan eerdere culturen, het is niet eigen aan de cultuur van die tijd (eind negentiende, begin twintigste eeuw).
- Het toepassen van ornamenten houdt de maatschappij in het verleden gevangen en remt haar ontwikkeling.
- Ornamentiek is een representatie van de macht/de staat die het volk wil remmen (in zijn culturele ontwikkeling).

per juist antwoord

1

12 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- De afkeuring gaat steeds over het gegeven dat decoratie afleidt van een essentie: van het Woord/het geloof, van de functie van architectuur.
- De afkeuring gaat over het onnodige/overbodige ervan: het is verspilling / het geld kan beter worden besteed (aan de armen).

Blok 2 Het zelfbewustzijn van de burgerij in de 17e eeuw

13 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

Zo kon aan bezoekers

- de status / rijkdom van de familie worden getoond.
- de (voornaam) stamboom van de familie / de familierelaties worden getoond.
- de harmonieuze verhoudingen binnen de familie worden getoond.

per juist antwoord

1

14 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (een van de volgende):

- Het musiceren staat symbool voor harmonie: familieleden moeten goed op elkaar inspelen of vredelievend samenwerken of elkaar trouw blijven, wat protestantse waarden zijn.
- Het musiceren staat symbool voor (letterlijk de) maat houden, wat verwijst naar een waarde als matigheid (in het beteugelen van passies).

15 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Het hondje aan de voeten van de vrouw met de citer symboliseert trouw.
- Vrouwe Justitia is afgebeeld in het basement van de pijlers achter het jongetje: zij verwijst naar gerechtigheid.
- De klok tussen de twee portretten verwijst naar matigheid.
- De schedel in het portret (van de vader) op de achterwand heeft als (moralistische) betekenis: memento mori of 'gedenk te sterven' of vanitas (alles is ijdelheid).
- De vader en moeder in de portretten op de achterwand houden een Bijbel vast. Dit verwijst naar het leven met de Bijbel / het leven in dienst van God.
- De moeder op het portret zit naast een zandloper. Dit verwijst naar: memento mori of vanitas.
- De handschoen(en) die de schilder draagt kunnen in verband worden gebracht met aardse ijdelheid / vanitas.
- Het gordijn (linksboven) verwijst naar de tijdelijkheid van het bestaan. (Het leven is als een toneelstuk: als het doek valt, is het voorbij.)

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Men leerde modedansen die gedanst werden in internationale / gegoede (hof)kringen, zo kon je laten zien dat je erbij hoorde / zo kon je laten zijn dat je op de hoogte was.
- Men leerde een beleefde / gereguleerde omgang (met de danspartner), waardoor men zich de juiste houding wist te geven op feesten en partijen.
- Dansles bevorderde een goede / nobele lichaamshouding, je kon er fysiek de goede uitstraling mee verwerven.

per juist antwoord

1

17 maximumscore 2

- beweging (een van de volgende): 1
 - De bewegingen zijn niet eenvoudig, zoals het balanceren op een been en/of het op de tenen dansen en/of het naar buiten draaien van de voeten.
 - De combinatie van bewegingen is complex, zoals het combineren van specifieke hand- en armbewegingen met het voetenwerk.
 - De dans bestaat uit (complexe) variaties van bewegingen die gememoriseerd moeten worden, zoals de sprongetjes, afgewisseld met passen.
- ruimte (een van de volgende): 1
 - De dans vraagt om een goed ontwikkeld ruimtebesef: de passen moeten worden uitgevoerd volgens een vloerpatroon, in een cirkel vanuit een fictief middelpunt en/of volgens een vast (z-)patroon.
 - De dans vraagt om een goed ontwikkeld ruimtebesef: de uitvoering moet worden afgestemd op de afstanden in de ruimte en de afstanden ten opzichte van elkaar (inclusief andere dansparen).

18 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het kunst- en vliegwerk voldoet niet aan de eis van waarschijnlijkheid.
- De muziek, zang en dans leiden af van de tekst die centraal zou moeten staan.
- De muziek, zang en dans leiden af van (de eenheid) van de structuur in het stuk.
- De toevoegingen (zang, dans, extra spelers) zijn alleen maar 'laag' vermaak, en voldoen niet aan de eis van decorum.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen scorepunten toekennen wanneer het kritiekpunt én het uitgangspunt zijn gegeven.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

19 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Ballet werd veroordeeld vanwege de lichamelijkheid, het zou mensen in verleiding brengen en zonde uitlokken.
- Ballet en opera hadden vaak mythologische / niet-Bijbelse onderwerpen, er viel weinig te leren over het geloof / het was louter vermaak en daarmee tijdverspilling.
- In ballet en opera werden vaak zondige zaken getoond (bijvoorbeeld overspel) op een weinig stichtelijke/verleidelijke wijze en daarmee werd het verkeerde voorbeeld gegeven.

per juist antwoord

1

20 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Predikanten hadden beperkte macht / geen wereldlijke macht, een verbod was aan het stadsbestuur van Amsterdam.
- Burgers in Amsterdam hadden veel macht/geld en zij wilden wél naar dergelijke voorstellingen en konden het stadsbestuur beïnvloeden.
- Dergelijke beperkingen pasten niet bij de vooruitstrevende internationale culturele positie die Amsterdam in deze tijd had (een positie die het stadsbestuur en de elite wilden behouden).

per juist antwoord

1

Blok 3 Hollywood of Dogma

21 maximumscore 3

- Méliès experimenteerde met de (technische) mogelijkheden van film (zoals montage) 1
- voorbeeld uit het fragment (twee van de volgende): 2
 - het knippen en plakken van beelden (het hoofd op de schaal)
 - het gebruik van een inzetje (het levende hoofd)
 - het doorknippen van frames (de ontploffing)
 - het bewerken van frames / het laten 'oplossen'/vervagen van beelden (de figuur die verdwijnt)
 - het gebruik van effecten op de frames (de ontploffing)

Opmerking

Wanneer één juist voorbeeld is genoemd, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

22 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Om illusies te creëren / om dingen die in het echt niet kunnen, toch te kunnen filmen: een reuzengorilla tegen een wolkenkrabber op laten klimmen is niet in het echt te ensceneren / de reuzenaap met een vrouw in zijn klauwen is niet in het echt te ensceneren.
- Om spektakel te creëren: de reuzengorilla op een wolkenkrabber is een spectaculair beeld.
- Om kosten te verlagen: special effects maken het mogelijk om scènes te filmen die anders te kostbaar zijn. Zo hoeft door het gebruik van miniaturen niet op een echte wolkenkrabber gefilmd te worden.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen scorepunten toekennen wanneer de reden én een goed voorbeeld daarvan gegeven zijn.

23 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De melodie stijgt als de vliegtuigen omhooggaan (en gaat omlaag als de vliegtuigen dalen).
- Er klinkt een lang (slot)akkoord van koperblazers als de top van het gebouw is bereikt.
- De muziek is harder als de vliegtuigen close-up in beeld komen.
- Er klinkt een trompetsignaal als de vliegtuigen close-up in beeld komen.
- Een (hoge) triller (van een fluit) contrasteert met / versterkt de op zijn borst trommelende King Kong.
- Dissonanten begeleiden/ondersteunen de naderende vliegtuigen.
- Schrille/hoge klanken (met dissonanten) herhalen/versterken de angst van de vrouw/van Ann.

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen scorepunten toekennen wanneer de muziek én het beeld zijn gegeven.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 3

drie van de volgende:

- het gebruik van dissonanten, voor het oproepen van een onheilspellende sfeer
- het gebruik van grote afwisseling in contrasten in hard en zacht/dynamiek, om een plotselinge verandering / om gevaar te onderstrepen
- het gebruik van grote contrasten in hoog en laag, om een plotselinge verandering / om gevaar te onderstrepen
- het gebruik van onafhankelijke partijen van instrumenten of instrumentgroepen om verschillende sferen te creëren

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen scorepunten toekennen wanneer het kenmerk én de functie zijn gegeven.

25 maximumscore 2

Het spelen zonder tegenspelers bemoeilijkt (twee van de volgende):

- de timing in het spel. Het is de vraag op welk moment je bijvoorbeeld emoties, zoals verbazing, moet inzetten.
- het reageren voor wat betreft (te tonen) emoties. Het is makkelijker om te reageren op emoties van een tegenspeler.
- het focussen. Het is moeilijk te bepalen waar je je blik precies naartoe moet richten.

per juist antwoord

1

26 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- De angst/spanning/onzekerheid van de hoofdpersonen (onder dreiging van de Velociraptors) kan goed worden uitgedrukt door atonale muziek, want deze mist een tooncentrum / is 'zoekend' / bestaat uit 'flarden' / is onvoorspelbaar 1
- De opluchting/zekerheid/ontlading op het moment dat de uitweg uit de situatie zichtbaar wordt, kan goed worden uitgedrukt in tonale muziek, want deze heeft een vast tooncentrum dat richting geeft aan de muziek / want daar verhouden de tonen zich tot een herkenbaar harmonisch kader 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 3

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

- effecten voor de filmbeelden (twee van de volgende): 2
 - een ongepolijste kadrering, waarbij regelmatig bijvoorbeeld een hoofd buiten het kader valt
 - een continue afwisseling tussen scherpe en onscherpe beelden.
 - vreemde perspectieven waarbij je opkijkt tegen mensen die op een hoger niveau staan (dan de cameraman) / waarbij je tegen het middel van personen aankijkt of tegen een voorwerp (fluitketel) / waarbij je neerkijkt op mensen die zitten
 - veel schommelingen en draaiende bewegingen in de beelden omdat de cameraman tussen de mensen in staat en/of met ze meebeweegt

Opmerking

Wanneer één juist effect is genoemd, 1 scorepunt toekennen.

- beoogd doel (een van de volgende): 1
 - Door het filmen uit de hand staat niet de (gelikte / spectaculaire) vorm voorop, maar de inhoud.
 - Door het filmen uit de hand komt de film authentiek/echt over (home-video) / lijkt het direct uit het leven te zijn gegrepen.
 - Door het filmen uit de hand blijft de toeschouwer actief, er wordt geen gladde illusie gecreëerd waar het publiek makkelijk in kan wegdromen.

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 4	
	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 248 1326 667">• spel (twee van de volgende): 2 <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="331 286 1326 360">– De acteurs gaan van dialoog over naar zang, zonder reden of aanwijsbare aanleiding vanuit de actie. <li data-bbox="331 367 1326 555">– De figuranten in de scène gedragen zich niet naturel, maar worden deel van het musicalnummer, (sommigen) door samen een dans uit te voeren (bijvoorbeeld de vissers in het bootje die hun hengels op en neer bewegen met de muziek of de medepassagiers op de trein aan het einde van het fragment). <li data-bbox="331 562 1326 667">– De figuranten in de scène gedragen zich niet naturel, maar worden deel van het musicalnummer, (sommigen) doordat ze de inhoud van de tekst uitbeelden. <li data-bbox="280 674 1326 1055">• geluid (twee van de volgende): 2 <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="331 712 1326 786">– In de realistische actie klinkt vanuit het niets 'opeens' orkestmuziek, die duidelijk niet in de scène zelf wordt gemaakt. <li data-bbox="331 792 1326 824">– De zang is in een studio (en niet ter plekke) opgenomen / gemixt. <li data-bbox="331 831 1326 904">– Het natuurlijke omgevingsgeluid is uit de scène verwijderd en vervangen door de opname van de muziek. <li data-bbox="331 911 1326 985">– Het geluid van vogels is alleen op bepaalde momenten te horen (is gemanipuleerd). <li data-bbox="331 992 1326 1055">– Het geluid van de trein, de cadans, is gemanipuleerd en gaat over in de beat. 	
29	maximumscore 1	
	<p data-bbox="280 1137 1326 1169">Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p data-bbox="280 1176 1326 1285">De kunstmatigheid is passend, omdat het een droom/gedachte/fantasie van Selma betreft waarin ze weer kan zien / waarin ze haar kijk op het leven geeft / waarin ze terugblijkt.</p>	
30	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="280 1368 1326 1480">• Dogmafilms: de kijker wordt geactiveerd / voelt zich ongemakkelijk, want hij wordt in een Dogmafilm constant vervreemd door de schokkerige montage en amateuristisch ogende cameravoering 1 <li data-bbox="280 1487 1326 1628">• Hollywoodfilms: de kijker blijft passief / kan de film ongehinderd volgen, want bij een film als <i>King Kong</i> wordt hij meegezogen in de filmische illusie door (onder andere) de ondersteunende muziek en soepele montage 1 	

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in de applicatie Wolf. Accordeer deze gegevens voor Cito uiterlijk op 1 juni. Meteen aansluitend op deze datum start Cito met de analyse van de examens.

NB Op scholen waar het examen in Facet is afgenomen, verwerkt de examinator de scores van **alle** kandidaten.

Ook na 1 juni kunt u nog tot en met 12 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in de webbased versie van Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

afbeelding 1	kathedraal van Chartres, dertiende eeuw, https://dimg08.c-ctrip.com/images/100o090000003x4h53410_R_1024_10000_Q90.jpg
afbeelding 2	interieur van de kathedraal van Chartres, http://p9.storage.canalblog.com/94/93/1047632/94504899_o.jpg
afbeelding 3	Mariaschrijn, kathedraal van Chartres, http://mosttraveledpeople.com/images/temp/850_20130815070439_14801_68440_820a.jpg
afbeelding 4	Drie evangelieboeken uit de periode 1200-1400, https://www.catharijneconvent.nl/media/adlib/ABM%20h1_8.jpg.1200x630_q85_crop-smart.jpg
afbeelding 5	Driekoningenschrijn, Dom van Keulen, 1190-1220, http://i0.wp.com/historiek.net/wp-content/uploads-phistor1/2013/01/driekoningenschrijn-gr.jpg
afbeelding 6	detail van de Driekoningenschrijn, Dom van Keulen, 1190-1220, http://www.tenbunderen.be/bedevaarten/keulen5.jpg
afbeelding 7	Pieter Saenredam, <i>Interieur van de Grote Kerk (Sint-Bavokerk) in Haarlem</i> , 1636-7, http://www.sightswithin.com/Pieter.Jansz.Saenredam/Interior_of_the_Groote_Kerch.jpg
afbeelding 8	Gebedsbord, circa 1680, NH kerk Dongen, http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/alle-afbeeldingen/detail/2fc9bb12-12cc-0cfe-25bd-47cbe4b580bb/media/73f20360-d8f8-34fc-a417-756edd2b4c7c?mode=detail&view=horizontal&q=gebedsbord%20dongen&rows=1&page=1

- afbeelding 9 Eiken preekstoel uit 1679, http://3.bp.blogspot.com/-v3EGvjMRmYM/Ti6vYbH8LdI/AAAAAAAAAFv0/ue_6omOtUps/s1600/1+Preekstoel+St+Bavo+kerk+Haarlem-.jpg
- afbeelding 10 Pieter Saenredam, *Interieur van de Sint-Bavokerk in Haarlem*, 1636, <http://www.cgarchitect.com/content/posts/features/FineArtFriday/vol1/SK-A-359.jpg>
- afbeelding 11 Adolf Loos, Haus am Michaelerplatz, Wenen, 1910, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b5/Looshaus_Vienna_June_2006_279.jpg
- afbeelding 12 Adolf Loos, Haus am Michaelerplatz, Wenen, 1910, <http://www.la-belle-epoque.de/austria/wien/zentrum/wientl089.jpg>
- audio 1 Pérotin le Grand, *Sederunt principes*, circa 1200, uitgevoerd door Early music consort of London, David Munrow, 2013, https://www.youtube.com/watch?v=SA_XhMKH6oo
- audio 2 Psalm 24 in de oorspronkelijke, sobere Franse uitvoering uitgevoerd door het Gesualdo Consort, 2009, <https://www.youtube.com/watch?v=aMAIkcJkWt0>
- audio 3 Psalm 24 in de bewerking van Jan Pieterszoon Sweelinck uitgevoerd door het Gesualdo Consort, 2009, <https://www.youtube.com/watch?v=aMAIkcJkWt0>
- Blok 2
- afbeelding 1 Jan Miense Molenaer, *Groepsportret van een musicerende familie*, 1635, <http://resolver.kb.nl/resolve?urn=urn:gvn:FHM01:OS-75-332&size=large>
- afbeelding 2 Pieter Codde, *De dansles*, 1627, http://edu.znate.ru/tw_files2/urls_7/81/d-80015/7z-docs/1_html_m637daa96.png
- afbeelding 3 Faeton, gravure van Bidloos ontwerp (vervaardigd 100 jaar na dato) <http://www.fransmensonides.nl/foto/decorfaeton.jpg>
- film 1 *Menuet-d'Anjou* uit het Concert "Le Roi Danse, uitvoering uit 2014 door Baroque Ensemble Inegalite Mystique en Baroque Dance group La Maison Noble, <https://www.youtube.com/watch?v=lqO3qLvKFBY>
- Blok 3
- afbeelding 1 Filmstill uit het begin van Jurassic Park, <https://www.youtube.com/watch?v=gTWO9oLJOWk>
- film 1 George Méliès, *Le Chevalier Mystère*, 1899, <https://www.youtube.com/watch?v=so2MryqaADI>
- film 2 Cooper en Schoedsack, *King Kong*, 1933, <https://www.youtube.com/watch?v=53q-3PuVC90>
- film 3 Steven Spielberg, *Jurassic Park*, 1993, <https://www.youtube.com/watch?v=gTWO9oLJOWk>
- film 4 Lars Von Trier, *Dancer In The Dark*, DvD, 2000
- film 5 Lars Von Trier, *Dancer In The Dark* (Björk - I've seen it all), 2000, <https://www.youtube.com/watch?v=N8FJyhnC2Eo>
- film 6 Peter Jackson, *King Kong*, 2005, <https://www.youtube.com/watch?v=NoD85qZhkWY>

(internetbronnen geraadpleegd oktober 2017)

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.

kunst vwo**beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen****Centraal examen vwo**

Tijdvak 1

Correctievoorschrift

Aan de secretarissen van het eindexamen van de scholen voor vwo,

Bij het centraal examen kunst vwo:

Op **pagina 11**, bij **vraag 21**, moet bij de **tweede deelscore**

- voorbeeld uit het fragment (twee van de volgende): 2
 - het knippen en plakken van beelden (het hoofd op de schaal)
 - het gebruik van een inzetje (het levende hoofd)
 - het doorknippen van frames (de ontploffing)
 - het bewerken van frames / het laten 'oplossen'/vervagen van beelden (de figuur die verdwijnt)
 - het gebruik van effecten op de frames (de ontploffing)

vervangen worden door:

- voorbeeld uit het fragment (twee van de volgende): 2
 - het hoofd op de schaal / het knippen en plakken van beelden
 - het levende hoofd / het gebruik van een inzetje
 - de ontploffing / het doorknippen van frames
 - de figuur die verdwijnt / het bewerken van frames / het laten 'oplossen'/vervagen van beelden
 - de ontploffing / het gebruik van effecten op de frames

Toelichting

Reden voor de aanvulling is dat kandidaten vaak concrete voorbeelden noemen uit het filmfragment (en geen technische antwoorden geven). Dergelijke antwoorden zijn in lijn met de vraagstelling. In het huidige beoordelingsmodel staan deze concrete voorbeelden echter tussen haakjes.

Ik verzoek u dit bericht door te geven aan de correctoren kunst vwo.

Namens het College voor Toetsen en Examens,

drs. P.J.J. Hendrikse,
voorzitter